

College voor Toetsen en Examens

TERUGBLIK 2023

RESULTATEN CENTRALE
EINDTOETS 2023

INHOUD

1	INLEIDING	3
2	DEELNEMENDE SCHOLEN EN LEERLINGEN	4
2.1	Exclusiecriteria	4
2.2	Aantal leerlingen en scholen	5
2.3	Deelname facultatief onderdeel wereldoriëntatie	6
3	KENMERKEN CENTRALE EINDTOETS 2023	7
3.1	Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen in de Centrale Eindtoets	8
3.2	Meetmethode van de referentieniveaus in de Centrale Eindtoets	8
3.3	Psychometrische kenmerken van de papieren Centrale Eindtoets 2023	9
4	RESULTATEN	11
4.1	Bevindingen	11
4.2	Bevindingen wereldoriëntatie	11
4.3	Frequentieverdeling individuele scores op de Centrale Eindtoets 2023	12
4.4	Interval standaardscore en brugklastype	14
4.5	Verdeling toetsadviezen best passende brugklastype	15
4.6	Resultaten referentieniveaus per toetsadvies	16
4.7	Verdeling deelname naar leeftijd en geslacht	17
4.8	Scoreverdeling toetsonderdelen	18
5	VERGELIJKEN VAN CENTRALE EINDTOETS OVER JAREN HEEN	21
5.1	Vergelijking standaardcores en toetsadviezen	21
5.2	Vergelijking populatie	22
5.3	Vergelijking referentieniveaus	22
6	RESULTATEN OP DE PAPIEREN EN DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS	25
6.1	Bevindingen in 2023	25
6.2	Vergelijking toetsadvies en schooladvies	31
6.3	Conclusie	32
7	SAMENVATTING	33

1 INLEIDING

Voor alle leerlingen van groep 8 in het reguliere en speciaal (basis)-onderwijs is het verplicht om een eindtoets te maken. Een eindtoets geeft een toetsadvies voor het best passende brugklatype als objectief tweede gegeven naast het schooladvies. De overheid stelt hiervoor aan scholen de Centrale Eindtoets beschikbaar. De Centrale Eindtoets toetst de inhoud van de taaldomeinen Lezen en Taalverzorging en alle reken-domeinen binnen de referentieniveaus en Schrijven. Daarnaast is het mogelijk het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie te toetsen.

Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) is verantwoordelijk voor de Centrale Eindtoets en rapporteert in deze Terugblik over de resultaten van de Centrale Eindtoets 2023. In 2023 is de Centrale Eindtoets zowel op papier als digitaal afgenomen. Het schooljaar 2022-2023 is het laatste jaar dat de Centrale Eindtoets wordt aangeboden. Het CvTE krijgt een andere taak in het nieuwe stelsel van de doorstroomtoetsen in het po.

In deze Terugblik komen de volgende zaken aan bod. In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van deelnemende scholen en aantallen leerlingen. In hoofdstuk 3 besteden we aandacht aan de kenmerken van de verschillende varianten van de Centrale Eindtoets.

Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de resultaten van dit schooljaar gepresenteerd en in hoofdstuk 5 wordt een vergelijking gepresenteerd van de resultaten over de afgelopen jaren. In hoofdstuk 6 worden de resultaten op de papieren en de digitale adaptieve Centrale Eindtoets vergeleken. Tot slot volgt in hoofdstuk 7 een samenvatting.

2 DEELNEMENDE SCHOLEN EN LEERLINGEN

De Centrale Eindtoets valt binnen het wettelijke kader van de Wet op het primair onderwijs (WPO). Behalve scholen uit het reguliere en speciaal (basis)onderwijs hebben ook scholen die in 2023 buiten het wettelijk kader vallen aan de Centrale Eindtoets deelgenomen, zoals de Nederlandse scholen in het buitenland.

In dit hoofdstuk staan de aantallen scholen en leerlingen die deelgenomen hebben aan de Centrale Eindtoets in 2023. Over de aantallen scholen en leerlingen die hebben deelgenomen aan andere toegelaten eindtoetsen kan het CvTE geen uitspraak doen.

2.1 EXCLUSIECRITERIA

De gegevens waarop de resultaten gebaseerd zijn, betreffen alle afnames van de Centrale Eindtoets die in de database zijn opgeslagen (d.d. 14 juni 2023).

Geen standaardscore beschikbaar

Een leerling krijgt geen standaardscore als deze bij Lezen, Rekenen of Taalverzorging minder dan 50% van de opgaven gemaakt heeft. Ook leerlingen die minder dan 75% van Lezen, Rekenen of Taalverzorging hebben gemaakt, zijn niet meegenomen in de Terugblik. Zij hebben wel een standaardscore gekregen, maar zij hebben een sterretje gekregen achter hun standaardscore. Hun standaardscore is minder betrouwbaar dan gewenst.

Niet behorend tot wettelijk kader eindtoetsing

De Centrale Eindtoets wordt gemaakt door leerlingen uit verschillende onderwijstypen. Het merendeel van de leerlingen volgt regulier basisonderwijs. Een kleiner deel van de leerlingen volgt speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs. Deze leerlingen worden ook meegenomen in de analyses.

In deze Terugblik wordt regelmatig een verdeling gemaakt tussen regulier basisonderwijs (bo) aan de ene kant en speciaal basisonderwijs (sbo) en speciaal onderwijs (so) aan de andere kant. In een aantal gevallen worden alleen de resultaten voor het reguliere basisonderwijs gegeven. Leerlingen in het buitenland die Nederlands onderwijs volgen, vallen eveneens buiten de wettelijke verplichting om een eindtoets te maken. Ook deze leerlingen mochten de Centrale Eindtoets 2023 maken, op voorwaarde dat de buitenlandse school aangesloten is bij de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) én dat de verplichte onderdelen Taal en Rekenen gemaakt werden. Leerlingen die in het buitenland op school zitten, zijn buiten de analyses gehouden.

In totaal zijn 197 afnamegegevens weggelaten waaronder buitenlandse scholen (94 leerlingen), braillevariant (5 leerlingen), ontbreken van de standaardscore (36 leerlingen), te weinig gemaakt van een onderdeel (37 leerlingen) en overige reden (25 leerlingen). Voor de analyse worden 77.558 leerlingen gebruikt.

2.2 AANTAL LEERLINGEN EN SCHOLEN

In Tabel 1 is de verdeling weergegeven van de leerlingen waarvan in 2023 een betrouwbare standaardscore op de Centrale Eindtoets beschikbaar is, verdeeld naar onderwijstype.

TABEL 1 AANTAL LEERLINGEN WAARVAN EEN STANDAARDSCORE BESCHIKBAAR IS PER SCHOOLTYPE

	Standaardscore beschikbaar	Aantal scholen
Regulier basisonderwijs	75786	2582
(voortgezet) Speciaal (basis)onderwijs*	1772	94
Totaal	77558	2676

* Speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs samen.

In 2023 hebben in totaal 2676 scholen met in totaal 77558 leerlingen deelgenomen aan de Centrale Eindtoets. In het reguliere basisonderwijs hebben op 2582 scholen in totaal 75786 leerlingen de Centrale Eindtoets gemaakt. Aan het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie deed 28,2% van de leerlingen uit het regulier basisonderwijs mee.

Scholen konden ook leerlingen aan de Centrale Eindtoets laten deelnemen die onder de ontheffingsgrond vallen. De ontheffingsgrond geldt voor leerlingen die: zeer moeilijk lerend zijn; die meervoudig gehandicapt zijn; voor wie het zeer moeilijk lerend zijn een van de handicaps is; en/of die korter dan vier jaar in Nederland wonen en de Nederlandse taal nog niet voldoende beheersen. Het CvTE heeft de leerlingen die onder de ontheffingsgrond vallen in deze Terugblik niet uitgesloten omdat het bij het CvTE niet bekend is welke leerlingen dit betreft.

Tabel 2 toont de verdeling van het aantal leerlingen waarvan een standaardscore beschikbaar is per toetsvariant. Een ankerboekje bevat opgaven waarmee de moeilijkheidsgraad van de toets over de jaren heen vergelijkbaar gemaakt kan worden.

TABEL 2 VERDELING VAN HET AANTAL LEERLINGEN MET EEN STANDAARDSCORE PER TOETSARIANT

Toetsvariant	Aantal leerlingen	Aantal scholen
Papieren toets regulier	50656	1986
Papieren toets anker	3625	129
Digitale toets regulier	23799	1648
Digitale toets DoS(Doven of Slechthorenden)	6	6

NB. 5 leerlingen hebben de braillevariant gemaakt

In 2023 is zowel de papieren Centrale Eindtoets als de digitale adaptieve Centrale Eindtoets afgenomen. In Tabel 3 is de verdeling tussen van de verschillende schooltypen per afnamevariant weergegeven.

TABEL 3 VERDELING PAPIER EN DIGITALE AFNAME NAAR SCHOOLTYPE

Schooltype	Papier aantal leerlingen	Percentage	Digitaal aantal leerlingen	Percentage	Totaal
Basisschool	53169	98,7%	22617	95,4%	75786
Speciaal basisonderwijs (sbo)	667	1,2%	716	3,0%	1383
Speciaal onderwijs ((v)so)	21	0,0%	368	1,6%	389
Totaal	53857	69,4%	23701	30,6%	77558

Zowel voor de papieren Centrale Eindtoets als voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets geldt dat meer dan 95% van de afnames op het reguliere basisonderwijs is afgenomen. In het speciaal onderwijs ((v)so) wordt voornamelijk de digitale adaptieve Centrale Eindtoets afgenomen (3,6%).

2.3 DEELNAME FACULTATIEF ONDERDEEL WERELDORIËNTATIE

Aan het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie hebben in 2023 21902 (28,2%) leerlingen deelgenomen. Daarvan zaten 21803 leerlingen in het reguliere basisonderwijs. Voor de berekening van de standardscore wordt de score op het onderdeel Wereldoriëntatie buiten beschouwing gelaten.

3 KENMERKEN CENTRALE EINDTOETS 2023

Iedere eindtoets is gebaseerd op de Toetswijzer Eindtoets PO algemeen deel, te vinden via centraleeindtoetspo.nl. De Toetswijzer is het inhoudelijke verantwoordingsdocument voor een eindtoets en bevat een aantal verplichte onderdelen. Daarnaast is er ruimte voor eigen accenten. De keuzes die gemaakt zijn voor de onderdelen Taal en Rekenen bij het construeren van de Centrale Eindtoets staan in het specifieke deel bij de [Toetswijzer Eindtoets PO](#). In dit hoofdstuk staat hoe de Centrale Eindtoets 2023 is opgebouwd.

De Centrale Eindtoets 2023 kent twee varianten; een papieren toets op één niveau en een adaptieve digitale toets. De papieren Centrale Eindtoets 2023 kent behalve de reguliere variant een braillevariant en een ankervariant. Deze varianten zijn wat betreft inhoudelijke kenmerken en opbouw identiek aan de reguliere variant.

De Centrale Eindtoets bestaat uit twee onderdelen: Taal en Rekenen. Deze twee onderdelen zijn verplicht en vormen de basis van de standaardscore. Daarnaast biedt de Centrale Eindtoets ook het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie aan.

De Centrale Eindtoets heeft in 2023 de volgende opbouw:

TABEL 4 OPBOUW CENTRALE EINDTOETS 2023

		Papier	Digitaal
Taal	Lezen:	45 opgaven:	36 opgaven:
	– Begrijpend lezen	25 opgaven	20 opgaven
	– Samenvatten	10 opgaven	8 opgaven
	– Opzoeken	10 opgaven	8 opgaven
	Taalverzorging:	40 opgaven:	36 opgaven:
	– Grammatica	10 opgaven	8 opgaven
	– Spelling van werkwoorden	10 opgaven	8 opgaven
	– Spelling van niet-werkwoorden	10 opgaven	8 opgaven
	– Interpunctie	10 opgaven	8 opgaven
	Schrijven	20 opgaven	20 opgaven
Rekenen	Rekenen:	60 opgaven:	48 opgaven:
	– Getallen	22 opgaven	16 opgaven
	– Verhoudingen	14 opgaven	12 opgaven
	– Meten en meetkunde	14 opgaven	12 opgaven
	– Verbanden	10 opgaven	8 opgaven
Wereldoriëntatie	Wereldoriëntatie:	90 opgaven:	90 opgaven:
	– Aardrijkskunde	30 opgaven	30 opgaven
	– Geschiedenis	30 opgaven	30 opgaven
	– Natuur en techniek	30 opgaven	30 opgaven

De domeinen Lezen en Taalverzorging bij het onderdeel Taal zijn volgens de Toetswijzer Eindtoets PO verplicht. Het domein Schrijven behoort tot de vrije ruimte binnen de genoemde Toetswijzer. Bij Rekenen zijn alle domeinen volgens de Toetswijzer Eindtoets PO verplicht.

Het onderdeel Wereldoriëntatie is facultatief. De inhoudelijke verantwoording van dit onderdeel is beschreven in een specifiek deel van de Toetswijzer: [Centrale Eindtoets Wereldoriëntatie](#).

3.1 REFERENTIELEVELS NEDERLANDSE TAAL EN REKENEN IN DE CENTRALE EINDTOETS

Het is verplicht om bij een eindtoets te rapporteren op de referentieniveaus Nederlandse taal en Rekenen. In deze paragraaf staat kort beschreven wat de referentieniveaus zijn en wordt de meetmethode van de referentieniveaus beschreven.

Op 1 augustus 2010 is de Wet referentieniveaus Nederlandse taal en Rekenen van kracht geworden. De referentieniveaus geven aan wat leerlingen moeten kennen en kunnen op het gebied van Taal en Rekenen op belangrijke momenten in hun schoolloopbaan. Doel van deze wet is een betere aansluiting te bewerkstelligen tussen het taal- en rekenonderwijs in de verschillende onderwijssectoren: po, vso, vo en mbo. Daarnaast beoogt de wet ook de taal- en rekenvaardigheden van de leerlingen te verbeteren. De Centrale Eindtoets toetst de inhoud van de taaldomeinen Lezen en Taalverzorging en van alle rekendomeinen binnen de referentieniveaus. De toets meet welk referentieniveau (1F/1S/2F) een leerling beheerst. Niveau 1F geldt als het fundamentele niveau. Als een leerling referentieniveau 1F beheerst, dan beheerst de leerling taal en rekenen in voldoende mate. Als een leerling het referentieniveau 1S of 2F beheerst, dan beheerst de leerling taal en rekenen nog beter.

3.2 MEETMETHODE VAN DE REFERENTIELEVELS IN DE CENTRALE EINDTOETS

Vanaf de eerste afname van de Centrale Eindtoets in 2015 rapporteert de Centrale Eindtoets op de beheersing van de referentieniveaus Lezen (1F en 2F), Taalverzorging (1F en 2F) en Rekenen (1F en 1S). De scores op de Centrale Eindtoets zijn sinds 2016 direct gerelateerd aan de Openbare Set Referentie-items (OS). Zie voor meer informatie over de referentiesets en voor de openbare set referentie-items: www.toetsspecials.nl/html/referentiesets De normen voor het al dan niet beheersen van de referentieniveaus zijn gedefinieerd als een cesuur (minimaal aantal goed) op deze Openbare Set. De gebruikte cesuur voor de papieren Centrale Eindtoets 2023 is gegeven in Tabel 5.

TABEL 5 GEBRUIKTE CESUUR VOOR DE REFERENTIELEVELS OP DE PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2023

		Toetsen 2023 – geëquivalenteerde scores		Openbare Set	
		Aantal opgaven	Cesuur	Aantal opgaven	Cesuur
Lezen	1F	45	17	70	39
	2F	45	28	83	54
Taalverzorging	1F	40	14	70	42
	2F	40	26	70	51
Rekenen	1F	60	27	80	50
	1S	60	48	40	30

3.3 PSYCHOMETRISCHE KENMERKEN VAN DE PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2023

Tabel 6 toont de scores op het totaal en op onderdelen van de reguliere papieren Centrale Eindtoets 2023, aangevuld met enkele psychometrische gegevens. Tabel 7 geeft de schattingen van de betrouwbaarheid voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets.

TABEL 6 PSYCHOMETRISCHE KENMERKEN REGULIERE PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2023 (REGULIER BASISONDERWIJS, AANTAL LEERLINGEN = 49983)

Onder-deel	Aantal opgaven	Gem. score	Std. Dev.	Coëfficiënt alfa	Guttman's Lambda-2	Totaal	Rekenen	Taal	Lezen	Taalverzorging	Schrijven
						Geobserveerd correlaties					
Totaal	165	118,7	23,7	0,95*		1,00	0,90	0,96	0,87	0,84	0,82
Rekenen	60	44,8	10,2	0,91	0,91	0,90	1,00	0,73	0,67	0,63	0,64
Taal	105	73,9	15,2	0,92*		0,96	0,73	1,00	0,91	0,88	0,86
Lezen	45	31,9	6,8	0,83	0,83	0,87	0,67	0,91	1,00	0,65	0,75
Taalverzorging	40	27,7	6,7	0,84	0,84	0,84	0,63	0,88	0,65	1,00	0,65
Schrijven	20	14,2	3,6	0,74	0,75	0,82	0,64	0,86	0,75	0,65	1,00

*=Gestratificeerde coëfficiënt alfa (Drenth & Sijtsma, 2006, p. 245)

Voor stabiele psychometrische waarden zijn voldoende waarnemingen nodig. Voor alle taalonderdelen samen (Taal) is alleen een gestratificeerde coëfficiënt alfa gegeven voor de betrouwbaarheid. Dit is niet mogelijk voor Guttman's Lambda₂. Cronbach's coëfficiënt alfa is een maat voor de betrouwbaarheid van toetsen. De waarde van alpha is een schatting voor de ondergrens van de betrouwbaarheid van een test. De waarde kan liggen tussen minus oneindig tot 1. Guttman's lambda₂ is net als coëfficiënt alfa een maat voor de betrouwbaarheid van toetsen. Het is een ondergrens voor de betrouwbaarheid, maar een die groter is dan coëfficiënt alfa.

Voor het uitbrengen van een toetsadvies wordt de totaalscore op alle onderdelen van de eindtoets genomen. De betrouwbaarheid van deze totaalscore is 0,95 en is daarmee volgens de COTAN grens voor belangrijke beslissingen op individueel niveau als ‘goed’ te kwalificeren. De COTAN grens voor belangrijke beslissingen op individueel niveau is voldoende tussen 0,8 en 0,9 en goed boven 0,9. Voor de afzonderlijke toetsonderdelen van de Centrale Eindtoets zijn de betrouwbaarheidsscore iets lager, maar nog steeds voldoende tot goed. Voor Rekenen en Taal als geheel bedraagt de betrouwbaarheid respectievelijk 0,91 en 0,92 en dus volgens de COTAN grens goed.

Voor domeinen lezen, taalverzorging en schrijven zijn de betrouwbaarheden als voldoende te kwalificeren volgens de COTAN norm. De lagere betrouwbaarheden op deze domeinen worden mede veroorzaakt doordat het aantal opgaven voor elk domein lager is dan van het totaal waarop het toetsadvies is gebaseerd.

Correlatie is een maat voor de statistische samenhang tussen onderdelen. Uit Tabel 6 is af te lezen dat bij de onderdelen van de Centrale Eindtoets de correlatie het hoogst is tussen Taal en Lezen (0,91) en het laagst tussen Taalverzorging en Rekenen (0,63).

TABEL 7 BETROUWBAARHEID SCHATTINGEN VOOR DE DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS 2023

Onderdeel	Aantal opgaven per pad	Aantal verschillende paden genomen	Betrouwbaarheid – MAcc gem (min-max)*
Rekenen	48	47	0,91 (0,91-0,93)
Lezen	36	59	0,79 (0,77-0,81)
Taalverzorging	36	56	0,86 (0,83-0,90)
Schrijven	20	1	0,71

In Tabel 7 voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets is eenzelfde beeld te zien voor de geschatte betrouwbaarheid. Vanwege de adaptiviteit is het niet mogelijk om de betrouwbaarheid van de gehele toets te berekenen. De betrouwbaarheid van de domeinen waarop referentieniveaus worden gerapporteerd is voldoende tot goed, met waardes tussen de 0,79 en 0,91. Ook bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets heeft het onderdeel Schrijven lagere betrouwbaarheid (0,71). Maar ook hier geldt dat op basis van het onderdeel Schrijven het aantal opgaven minder is en op basis hiervan geen beslissingen worden genomen waardoor de betrouwbaarheid voor deze schaal acceptabel is.

4 RESULTATEN

Het resultaat op de Centrale Eindtoets is een standaardscore op een schaal van 501 tot en met 550. De standaardscore leidt tot een toetsadvies aan de leerling voor het best passende brugklatype. In dit hoofdstuk staat hoe vaak een specifieke standaardscore is behaald en welke standaardscore overeenkomt met welk brugklatype. Daarnaast staat in dit hoofdstuk in hoeverre de leerlingen die in 2023 de Centrale Eindtoets hebben gemaakt de referentieniveaus beheersen.

4.1 BEVINDINGEN

In Tabel 8 staat de landelijk gemiddelde standaardscore per schooltype.

TABEL 8 AANTAL EN PERCENTAGE LEERLINGEN MET DE GEMIDDELDE STANDAARDSCORE PER SCHOOLTYPE

Onderwijstype	Aantal leerlingen	Percentage leerlingen	Gemiddelde standaardscore	Standaard deviatie
Regulier basisonderwijs	75786	97,7%	535,2	9,3
Speciaal basisonderwijs (sbo)	1383	1,8%	525,5	14,2
(Voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so)	389	0,5%	521,9	11,3
Totaal	77558		535,0	9,5

Gemiddeld hebben alle deelnemende leerlingen uit het reguliere basisonderwijs een standaardscore behaald van 535,0. De landelijk gemiddelde standaardscore (regulier onderwijs) van jongens (535,30) is vergelijkbaar met die van meisjes (535,2). Er is een klein verschil tussen de landelijk gemiddelde leerlingenscore (535,0) en de landelijk gemiddelde schoolscore (534,9). Bij de landelijk gemiddelde leerlingenscore worden alle individuele leerlingenscores bij elkaar opgeteld en daarna gedeeld door het aantal leerlingenscores. Bij de landelijk gemiddelde schoolscore wordt eerst de gemiddelde score van elke school berekend, daarna worden die gemiddeldes bij elkaar opgeteld en vervolgens gedeeld door het aantal schoolscores. Het aantal deelnemende leerlingen per school kan erg verschillen. Toch wordt in de berekening van de landelijk gemiddelde schoolscore elk schoolgemiddelde even zwaar meegeteld, of het nu gaat om een school met 5 deelnemers of met 50. Daardoor wijkt het landelijk leerlinggemiddelde (elke leerling telt voor één) vrijwel altijd af van het landelijk schoolgemiddelde (elke school telt voor één).

4.2 BEVINDINGEN WERELDORIËNTATIE

Binnen het reguliere basisonderwijs is de gemiddelde standaardscore van de leerlingen die de drie domeinen Aardrijkskunde, Geschiedenis en Natuur en Techniek van het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie gemaakt hebben (536,3, N = 21902), hoger dan de standaardscore van leerlingen van het reguliere basisonderwijs die geen Wereldoriëntatie gemaakt hebben (534,5, N = 55656).

4.3 FREQUENTIEVERDELING INDIVIDUELE SCORES OP DE CENTRALE EINDTOETS 2023

In deze paragraaf wordt de frequentieverdeling van de individuele scores op de Centrale Eindtoets 2023 gegeven.

In 2023 behaalden 2252 (3,0%, waarvan 1887 papier en 365 digitaal) leerlingen in het regulier basisonderwijs de hoogst mogelijke standaardscore (550).

Er was 1 leerling die alle opgaven (papieren versie) goed had gemaakt. Voor de reguliere papieren toets waren er 391 leerlingen die alle rekenopgaven goed hadden; 39 leerlingen die alle opgaven Lezen goed hadden, 408 leerlingen die alle opgaven Taalverzorging goed hadden en 1652 leerlingen die alle opgaven Schrijven goed hadden. Er waren dit jaar 3 leerlingen die alle papieren opgaven Wereldoriëntatie goed hadden.

Tabel 9 laat zien welk cumulatief percentage met welke standaardscore overeenkomt. In de linkerkolom (standaardscore) staan alle waarden die de standaardscore kan aannemen (501-550). In de kolommen onder 'cumulatief percentage' is af te lezen hoeveel leerlingen de betreffende standaardscore of een lagere standaardscore hebben behaald. Er zijn twee kolommen: een voor het reguliere basisonderwijs en een voor het speciaal (basis)onderwijs. Een voorbeeld: in 2023 behaalde 58,1 % van de leerlingen uit het reguliere basisonderwijs een standaardscore van 538 of lager. Dat betekent dat 41,9% van de leerlingen in het reguliere basisonderwijs een standaardscore had van 539 of hoger.

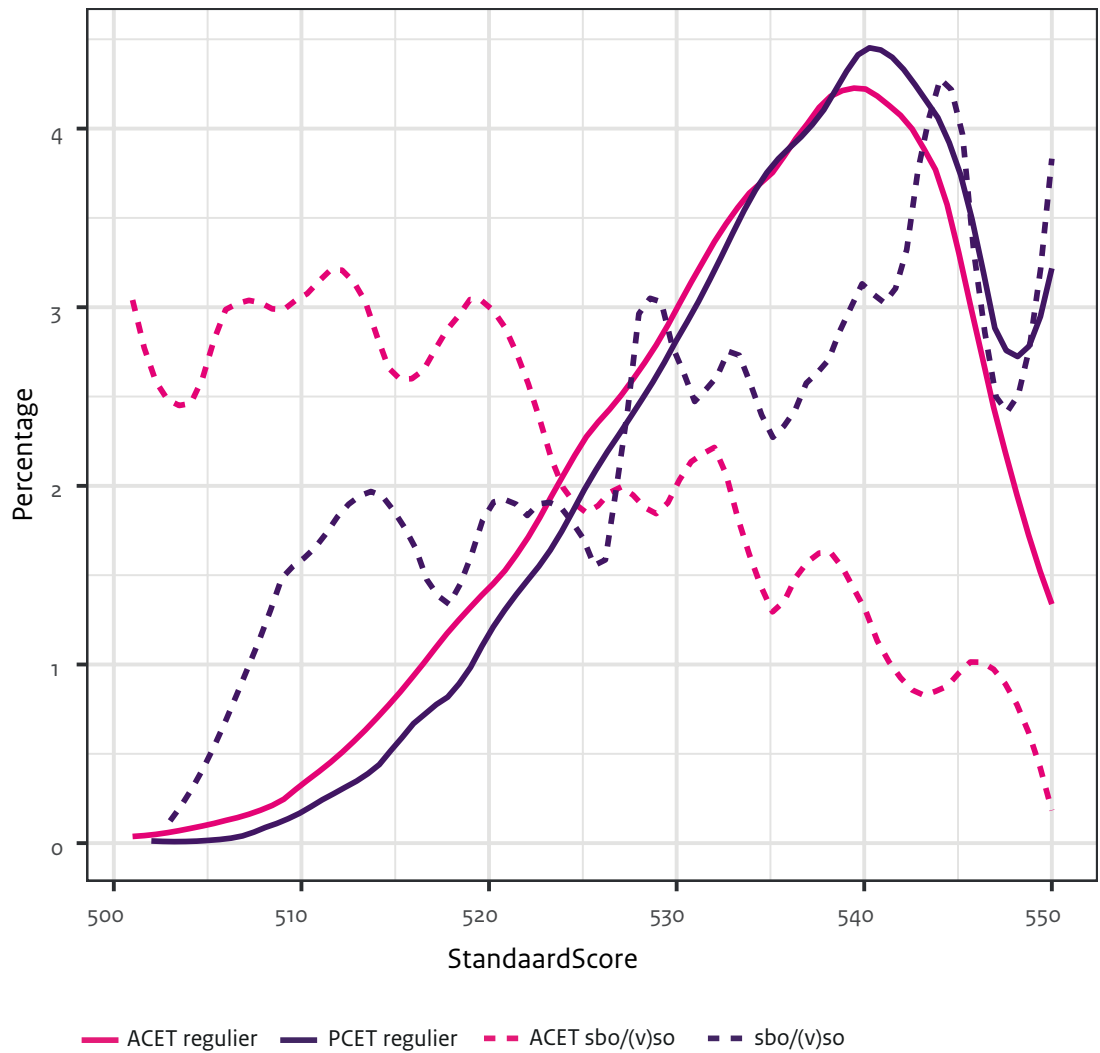
Uit Tabel 9 blijkt dat leerlingen in het speciaal onderwijs lagere standaardscores krijgen dan leerlingen in het regulier basisonderwijs. De digitale toets wordt relatief vaak afgenomen bij leerlingen in het speciaal (basis)onderwijs (sbo/(v)so) en die leerlingen hebben lagere standaardscores (zie Figuur 1). Leerlingen in het speciaal (basis)onderwijs (sbo/(v)so) die de papieren toets hebben gemaakt, hebben een meer vergelijkbare verdeling van standaardscores dan leerlingen in het regulier onderwijs.

TABEL 9 CUMULATIEVE FREQUENTIES VAN SCORES OP DE CENTRALE EINDTOETS 2023 VOOR BO EN SBO/(V)SO

Standaardscore	Cumulatief percentage 2023 bo (N = 75786)	Cumulatief percentage 2023 sbo/(v)so (N = 1772)
501	0,0%	2,1%
502	0,0%	2,8%
503	0,1%	4,1%
504	0,1%	5,8%
505	0,1%	7,4%
506	0,2%	9,6%
507	0,3%	11,7%
508	0,4%	14,1%
509	0,5%	16,1%
510	0,8%	18,7%
511	1,0%	21,3%
512	1,4%	24,0%
513	1,8%	26,4%

Standaardscore	Cumulatief percentage 2023 bo (N = 75786)	Cumulatief percentage 2023 sbo/(v)so (N = 1772)
514	2,3%	29,1%
515	2,9%	31,4%
516	3,7%	33,3%
517	4,6%	35,6%
518	5,5%	37,9%
519	6,5%	40,2%
520	7,8%	42,8%
521	9,2%	45,3%
522	10,7%	47,6%
523	12,4%	49,6%
524	14,3%	51,6%
525	16,3%	52,9%
526	18,5%	54,6%
527	20,9%	56,8%
528	23,4%	59,1%
529	26,0%	61,3%
530	28,9%	63,2%
531	32,0%	65,2%
532	35,3%	67,9%
533	38,6%	70,2%
534	42,3%	71,8%
535	46,1%	73,5%
536	50,0%	74,9%
537	53,9%	77,0%
538	58,1%	79,2%
539	62,4%	81,2%
540	66,7%	83,1%
541	71,1%	85,0%
542	75,3%	86,7%
543	79,5%	88,1%
544	83,4%	90,5%
545	87,0%	92,8%
546	90,3%	94,1%
547	93,0%	95,8%
548	95,3%	97,2%
549	97,0%	98,3%
550	100,0%	100,0%

FIGUUR 1 VERDELING VAN STANDAARDSCORE VOOR REGULIER BASISONDERWIJS

(leerlingen (LL)_Papier = 55124 (80,7%), LL_Digitaal = 22658 (29,1%) en (voortgezet) speciaal (basis) onderwijs (LL_Papier = 1147 (61,5%), LL_Digitaal = 719 (38,5%).

4.4 INTERVAL STANDAARDSCORE EN BRUGKLASTYPE

Scholen mogen een schooladvies geven dat maximaal twee aansluitende niveaus omvat. De Centrale Eindtoets heeft die overlap meegenomen in het toetsadvies voor het best passende brugklatype. Het ministerie van OCW heeft besloten dat sinds 2019 iedere eindtoetsaanbieder dezelfde toetsadviescategorieën dient te verstrekken.

Tabel 10 laat voor elk brugklatype het interval zien van de omzetting van de standaard-score naar een advies voor het best passende brugklatype op de Centrale Eindtoets 2023. In het afnamejaar 2023 is afgesproken om geen coronacorrectie voor het toetsadvies toe te passen zoals in 2021 en 2022.

TABEL 10 INTERVAL STANDAARDSCORE EN BRUGKLASTYPE 2023

Interval standaardscore in 2023	Brugklatype
501 – 510	praktijkonderwijs en vmbo basisberoepsgerichte leerweg
511 – 524	vmbo basis- en kaderberoepsgerichte leerweg
525 – 532	vmbo kaderberoepsgerichte en gemengde / theoretische leerweg
533 – 539	vmbo gemengde / theoretische leerweg en havo
540 – 544	havo / vwo
545 – 550	vwo

4.5 VERDELING TOETSADVIEZEN BEST PASSENDE BRUGKLASTYPE

De gemiddelde standaardscore op leerlingniveau was in 2023 535,2 (regulier basisonderwijs). Deze score komt overeen met het toetsadvies voor het best passende brugklatype vmbo gemengde/theoretische leerweg en havo.

In Tabel 11 is te lezen hoe vaak welk toetsadvies op de Centrale Eindtoets 2023 werd gegeven in zowel regulier als speciaal (basis)onderwijs.

TABEL 11 FREQUENTIE GEGEVEN TOETSADVIES BEST PASSENDE BRUGKLASTYPE UITGESPLITST NAAR TYPE ONDERWIJS (REGULIER BASISONDERWIJS (BO) EN SPECIAAL (BASIS)ONDERWIJS (SBO/(V)SO))

Toetsadvies	Aantallen			Percentages		
	bo	sbo/(v)so	totaal	bo	sbo/(v)so	totaal
pro/vmbo-bb	567	331	898	0,7%	18,7%	1,1%
vmbo-bb/kb	10257	584	10841	13,5%	33,0%	14,0%
vmbo-kb/gt	15905	289	16194	21,0%	16,3%	21,8%
vmbo-gt/havo	20551	234	20785	27,1%	13,2%	26,5%
havo/vwo	15943	166	16109	21,0%	9,4%	19,2%
vwo	12563	168	12731	16,6%	9,5%	16,4%
totaal	75786	1772	77558			

Uit de tabel blijkt dat het advies vmbo-gt/havo het vaakst is gegeven in het regulier basisonderwijs. In het speciaal (basis)onderwijs komt het toetsadvies vmbo-bb/kb het vaakst voor.

4.6 RESULTATEN REFERENTIELEVELS PER TOETSADVIES

In deze paragraaf wordt voor de toetsadviescategorieën uit de Centrale Eindtoets per domein aangegeven in welke mate de referentieniveaus worden beheerst. Tabel 12 laat dat zien voor het reguliere basisonderwijs op de Centrale Eindtoets 2023.

TABEL 12 PERCENTAGE LEERLINGEN REGULIER BASISONDERWIJS DAT HET REFERENTIELEVEL TAAL EN REKENEN HAALT PER TOETSADVIESCATEGORIE

Toetsadvies	Aantal	Lezen		Taalverzorging		Rekenen	
		% 1F*	% 2F	% 1F*	% 2F	% 1F**	% 1S
pro/vmbo-bb	567	24,0%	0,2%	22,4%	0,0%	0,9%	0,0%
vmbo-bb/kb	10257	85,1%	11,7%	84,9%	5,8%	52,4%	0,4%
vmbo-kb/gt	15905	99,1%	52,7%	98,7%	33,0%	97,1%	3,0%
vmbo-gt/havo	20551	100,0%	86,2%	99,9%	69,4%	100,0%	37,3%
havo/vwo	15943	100,0%	98,5%	100,0%	93,6%	100,0%	89,7%
vwo	12563	100,0%	100,0%	100,0%	99,7%	100,0%	100,0%
Totaal regulier basisonderwijs	75786	97,2%	73,3%	97,0%	62,7%	92,2%	46,2%

* inclusief leerlingen die ook 2F hebben behaald

** inclusief leerlingen die ook 1S hebben behaald

Tabel 12 laat zien dat de leerlingen uit het reguliere basisonderwijs die de Centrale Eindtoets hebben gemaakt 1F ruimschoots beheersen. Op alle domeinen (Lezen, Taalverzorging en Rekenen afzonderlijk) haalt meer dan 90% het niveau 1F. Het percentage leerlingen uit het reguliere basisonderwijs dat voor alle drie de domeinen minstens niveau 1F haalt, is 89,7%.

Verder blijkt dat de meerderheid van de leerlingen in het regulier basisonderwijs de taalonderdelen ook op 2F beheerst (lezen 73,3% en taalverzorging 62,7%). Bij Rekenen wordt door 46,2% van alle leerlingen het niveau 1S beheerst. Percentage beheersing van Rekenen (1F en 1S) zijn lager dan bij Taal. Het percentage leerlingen uit het reguliere basisonderwijs dat voor alle drie de onderdelen minstens niveau 2F/1S haalt, is 37,9%

Tabel 12 maakt de verschillen in beheersing op de referentieniveaus ook zichtbaar op toetsadviesniveau. Leerlingen met de toetsadviezen pro/vmbo-bb en vmbo-bb/kb blijven achter in de beheersing van de referentieniveaus Taal en Rekenen ten opzichte van de leerlingen met hogere adviezen. Referentieniveau 1F wordt op de domeinen Lezen en Taalverzorging door 85,1% en 84,9% (respectievelijk) van de leerlingen op het regulier basisonderwijs met het toetsadvies vmbo-bb/kb beheerst, terwijl dit voor Rekenen 1F een stuk lager is met 52,4%.

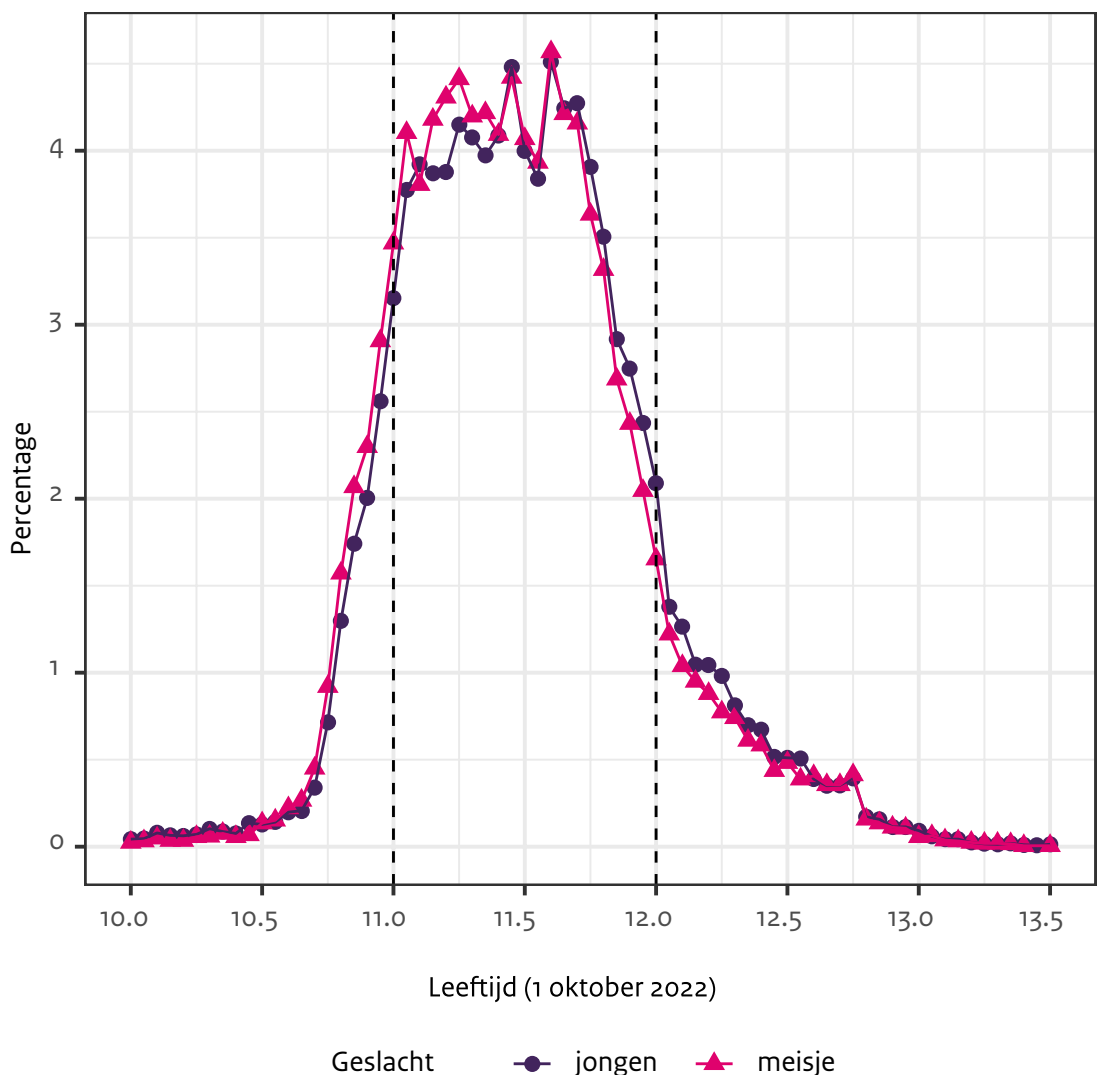
Bij leerlingen met het toetsadvies vmbo-kb/gt zijn de percentages 1F voor alle onderdelen hoger dan 95%. Verder is te zien dat leerlingen met het advies havo/vwo de hogere referentieniveaus 2F/1S beheersen.

4.7 VERDELING DEELNAME NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

Figuur 2 laat de verdeling naar leeftijd zien van de leerlingen die in 2023 hebben deelgenomen aan de Centrale Eindtoets. Hierbij is de verdeling apart gegeven voor jongens en voor meisjes. Op de horizontale as, waarop leeftijd is uitgedrukt in eenheden van een half jaar, worden ook twee grenspunten aangegeven. Volgens de regelgeving die gold vóór de invoering van het basisonderwijs (begin jaren '80 vorige eeuw), werden leerlingen pas tot de eerste klas (groep 3) toegelaten als ze vóór 1 oktober van het lopende jaar zes werden. Als die regel nu nog zou gelden, zouden de leerlingen die in april 2023 in groep 8 zitten, geboren moeten zijn tussen 1 oktober 2010 en 30 september 2011. De twee verticale stippellijnen in de figuur geven aan welke leerlingen op 1 oktober 2022 resp. 11 of 12 jaar waren.

In Figuur 2 kunnen er enkele verschillen in de relatie tussen leeftijd en geslacht onderscheiden worden. Ten eerste zijn er bij de vertraagde leerlingen meer jongens dan meisjes. Ten tweede zijn er iets meer 'vroeg' meisjes dan jongens.

FIGUUR 2 VERDELING CENTRALE EINDTOETS 2023 DEELNEMENDE LEERLINGEN NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT (REGULIER ONDERWIJS)

Tabel 13 toont de verdeling van aantallen leerlingen in het reguliere basisonderwijs naar leeftijd op 1 oktober 2022 en de gemiddelde standaardscore per leeftijdscategorie (jong, regulier, oud). Uit de gegevens in Tabel 13 is af te lezen dat de gemiddelde standaardscore afneemt bij een oplopende leeftijdscategorie.

TABEL 13 LEERLINGEN VERDEELD NAAR LEEFTIJD OP 1 OKTOBER 2022 IN HET REGULIERE BASISONDERWIJS

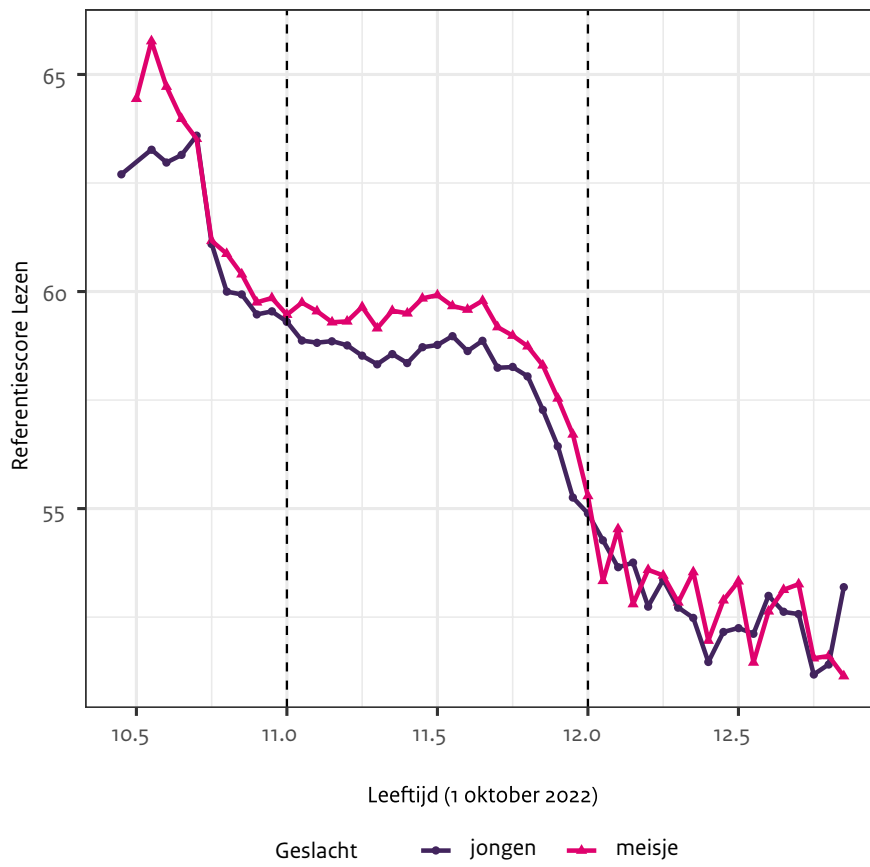
Leeftijd op 1 oktober 2021	Aantal	%	Gemiddelde standaardscore
Jong (< 11 jaar)	9325	12.3%	538.3
Regulier (11 -12 jaar)	56929	75.1%	535.8
Oud (> 12 jaar)	9102	12.0%	528.7
Leeftijd onbekend	430	0.1%	534.6

4.8 SCOREVERDELING TOETSONDERDELEN

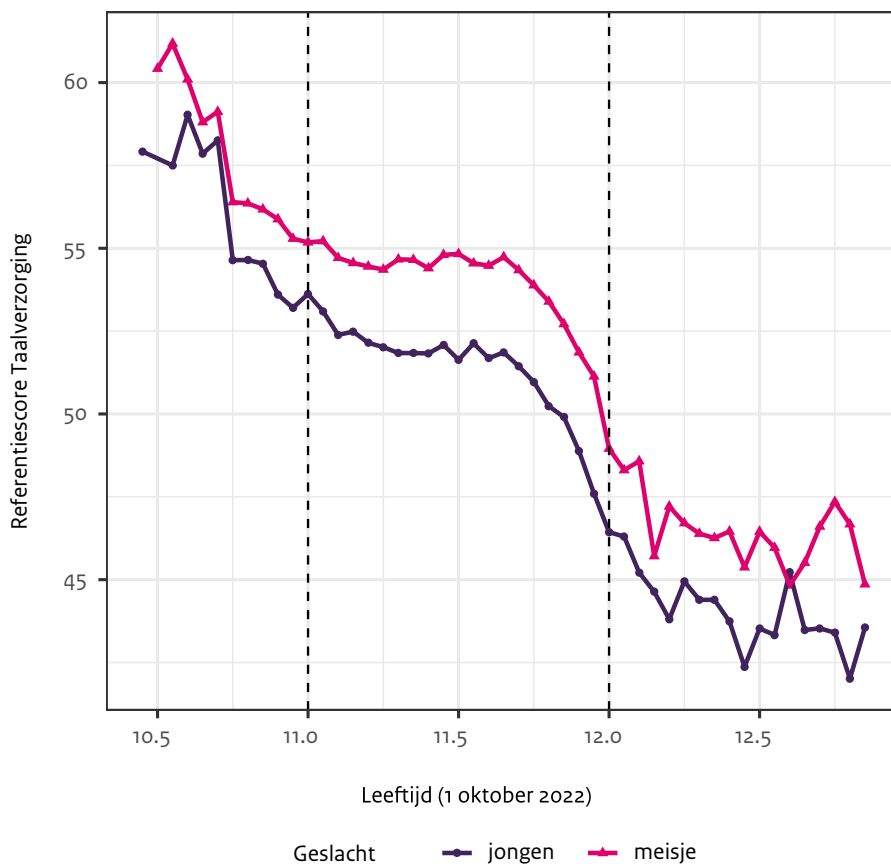
In Figuur 3, 4 en 5 zijn de scores van jongens en meisjes per leeftijdsgroep uitgesplitst naar Lezen (2F), Taalverzorging (2F) en Rekenen (1S). Bij het onderdeel Lezen en Taalverzorging 2F laten meisjes over het algemeen hogere scores zien dan jongens. In Figuur 5 is te zien dat jongens over het algemeen een hogere score halen op Rekenen 1S dan meisjes over de hele leeftijdsrange.

Het patroon is voor alle drie de onderdelen vergelijkbaar voor wat betreft scores naar leeftijd: in de figuren kunnen we zien dat vertraagde leerlingen gemiddeld duidelijk lager scoren dan de leerlingen die regulier zijn doorgestroomd. De 'vroege' leerlingen scoren daarentegen op de onderdelen hoger dan de overige leerlingen.

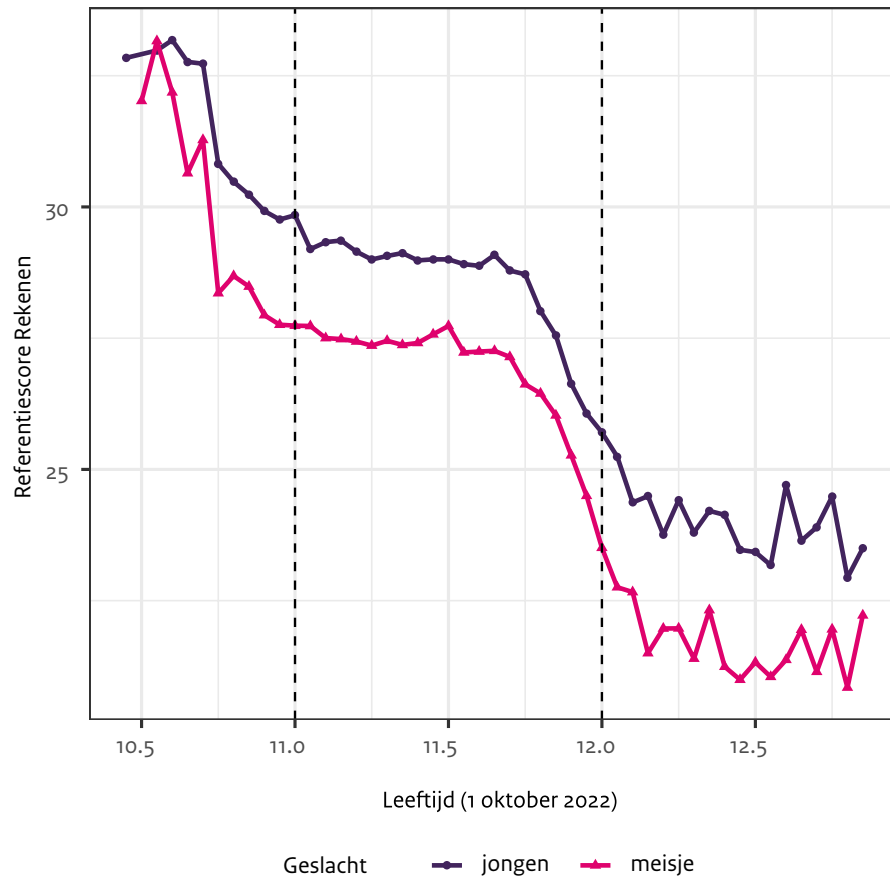
FIGUUR 3 REFERENTIESCORES LEZEN NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

FIGUUR 4 REFERENTIESCORES TAALVERZORGING NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

FIGUUR 5 REFERENTIESCORES REKENEN NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

5 VERGELIJKEN VAN CENTRALE EINDTOETS OVER JAREN HEEN

De Centrale Eindtoets werd in 2023 voor de achtste keer afgenomen. Daardoor is ook een vergelijking mogelijk met de Centrale Eindtoets in eerdere jaren. De Centrale Eindtoets 2023 is qua opbouw vergelijkbaar met de Centrale Eindtoets 2019, 2021 en 2022. In 2020 vond er geen afname plaats vanwege de coronapandemie.

5.1 VERGELIJKING STANDAARDSCORES EN TOETSADVIEZEN

In 2023 was de landelijk gemiddelde standaardscore 535,2 in het reguliere basisonderwijs en dit is vergelijkbaar met 2022 (535,0) en 2021 (535,1).

In Tabel 14 staat het aandeel leerlingen per toetsadvies over de jaren heen. In 2023 is dezelfde indeling in toetsadviezen gehanteerd als in 2022, 2021 en 2019, maar deze wijken wel af van de jaren die daar aan voorafgaan (2018 en eerder). De verdeling van toetsadviezen voor 2023 is vergelijkbaar met die van de jaren 2019, 2021 en 2022.

TABEL 14 PERCENTAGE LEERLINGEN PER TOETSADVIES OP DE CENTRALE EINDTOETS IN 2019, 2021, 2022, EN 2023 (REGULIER ONDERWIJS)

Toetsadvies	2019	2021	2022	2023
pro/vmbo-bb	0,0%	0,1%	1,1%	0,7%
vmbo-bb/kb	13,1%	14,9%	14,1%	13,5%
vmbo-kb/gt	19,5%	21,1%	21,0%	21,0%
vmbo-gt/havo	27,2%	26,7%	26,5%	27,1%
havo/vwo	20,9%	19,9%	19,9%	21,0%
vwo	19,4%	17,3%	17,5%	16,6%

5.2 VERGELIJKING POPULATIE

Aan de Centrale Eindtoets doen sinds de eerste afname in 2015 ieder jaar minder scholen mee. In Tabel 15 staat de landelijk gemiddelde schoolscore weergegeven over de jaren heen.

TABEL 15 GEMIDDELDE STANDAARDSCORE VAN SCHOLEN OP CENTRALE EINDTOETS OVER DE JAREN HEEN (REGULIER BASISONDERWIJS)

		2015	2016	2017	2018	2019	2021	2022	2023
deelnemende scholen 2023	2582	535.4	535.0	535.5	535.5	535.9	534.8	534.8	534.9
opgesplitst in:									
scholen die in alle jaren 2015-2023 hebben deelgenomen	2188	535.5	535.1	535.6	535.7	536.0	534.9	534.9	535.0
scholen die in 2023 en 2022 hebben deelgenomen, maar ergens in 2015-2021 niet deelgenomen	351	534.8	534.5	534.0	534.0	534.9	534.3	534.0	534.3
teruggekeerde scholen, die eerder hadden deelgenomen in 2015-2021; maar niet in 2022	30	534.6	533.3	533.5	533.3	533.2	528.3		533.9
nieuwe scholen, die nog niet hadden deelgenomen in 2015-2022	13								534.4
vertrokken scholen, die wel hebben deelgenomen in alle jaren 2015-2022	103	534.9	534.9	535.1	535.5	535.2	533.3	532.9	
vertrokken scholen, die wel hebben deelgenomen in 2022; maar niet de hele periode 2015-2021	47	535.6	533.9	533.1	534.6	535.0	533.2	534.5	
vertrokken scholen, die niet hebben deelgenomen in 2022 en 2023 maar wel een keer in 2015-2021	3539	534.3	534.0	534.4	533.3	533.2	533.2		

Tabel 15 laat zien dat scholen die de Centrale Eindtoets de afgelopen jaren steeds hebben afgenomen, in 2023 een iets hogere gemiddelde schoolscore laten zien dan terugkerende scholen. Scholen die eerder wel steeds of deels aan de Centrale Eindtoets deelnamen, maar in 2023 niet, scoorden gemiddeld genomen in 2022 onder het landelijk gemiddelde op de Centrale Eindtoets.

5.3 VERGELIJKING REFERENTIELEVELS

Sinds 2017 is de beheersing op de referentieniveaus op een iets andere manier berekend dan daarvoor. De wijzigingen leiden tot lichte verschuivingen in de percentages leerlingen die de referentieniveaus beheersen. Om een volledig en goed vergelijkbaar beeld te kunnen schetsen, worden in Tabel 16, Tabel 17 en Tabel 18 de percentages leerlingen die de referentieniveaus in 2016 beheersen, gepresenteerd op basis van de in 2017 gehanteerde methode. In de Terugblik 2018 staat beschreven welke wijzigingen er in 2017 zijn aangebracht in de methode om de beheersing van de referentieniveaus te bepalen. De Terugblik 2018 is te vinden op www.centrale-eindtoetspo.nl (zie Documenten).

De beheersing van de referentieniveaus op de Centrale Eindtoets 2023 kan op die manier vergeleken worden met die van voorgaande jaren. Er is in 2023 geen correctie toegepast voor eventuele leervertragingen vanwege corona op de resultaten voor de referentieniveaus.

TABEL 16 BEHEERSING REFERENTIELEVELS LEZEN CENTRALE EINDTOETS 2016-2023 (REGULIER BASISONDERWIJS)

Lezen	<1F	1F	2F
2023	3%	24%	73%
2022	2%	24%	73%
2021	4%	22%	74%
2019	1%	20%	79%
2018	2%	23%	74%
2017	2%	32%	66%
2016	2%	21%	77%

Bij Lezen, Taalverzorging en Rekenen is te zien dat de percentages behaalde referentieniveaus van 2023 vergelijkbaar zijn met 2022 (Tabellen 16, 17 en 18).

TABEL 17 BEHEERSING REFERENTIELEVELS TAALVERZORGING CENTRALE EINDTOETS 2016-2023 (REGULIER BASISONDERWIJS)

Taalverzorging	<1F	1F	2F
2023	3%	34%	63%
2022	3%	35%	62%
2021	4%	34%	61%
2019	2%	35%	63%
2018	3%	38%	58%
2017	4%	39%	57%
2016	4%	40%	56%

TABEL 18 BEHEERSING REFERENTIELEVELS REKENEN CENTRALE EINDTOETS 2016-2023
(REGULIER BASISONDERWIJS)

Rekenen	<1F	1F	1S
2023	8%	46%	46%
2022	8%	48%	43%
2021	9%	49%	42%
2019	8%	46%	46%
2018	7%	45%	48%
2017	7%	45%	48%
2016	8%	48%	44%

6 RESULTATEN OP DE PAPIEREN EN DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS

Na de eerste afname van de digitale adaptieve Centrale Eindtoets in 2018 werd een verschil in relatieve prestatie geobserveerd tussen de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren Centrale Eindtoets. Wordt een hoger toetsadvies behaald dan het schooladvies, dan spreken we van overprestatie. Wordt een lager toetsadvies behaald dan het schooladvies, dan noemen we dat onderprestatie. Om onder- of overprestatie te meten, werd gebruikgemaakt van het schooladvies.

Niet alleen was de leerlingpopulatie van de digitale adaptieve Centrale Eindtoets gemiddeld zwakker dan die van de papieren Centrale Eindtoets, er werd ook geconstateerd dat de leerlingen die de digitale adaptieve Centrale Eindtoets maakten vaker onderpresteerden dan de leerlingen die de papieren Centrale Eindtoets maakten. Vice versa werd er op de papieren Centrale Eindtoets vaker overgepresteerd dan bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets.

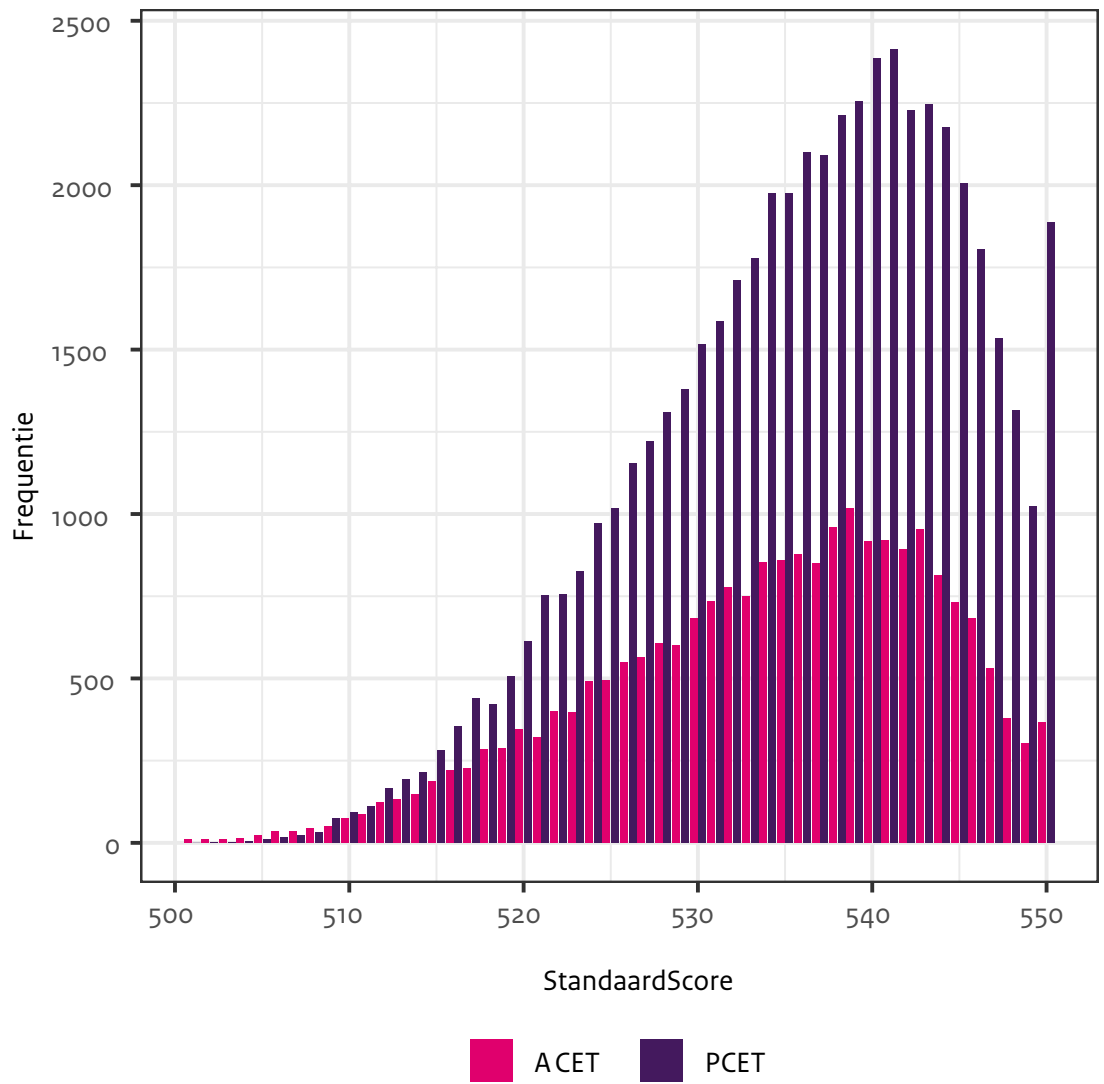
6.1 BEVINDINGEN IN 2023

De resultaten van de papieren en digitale adaptieve Centrale Eindtoets voor 2023 laten ook verschillen zien. In Tabel 19 is te zien dat de gemiddelde standaardscore lager is bij de digitale adaptieve toets (ACET) dan bij de papieren Centrale Eindtoets (PCET), respectievelijk 534,0 en 535,7. Bij beide hoort een toetsadvies vmbo gemengde / theoretische leerweg en havo.

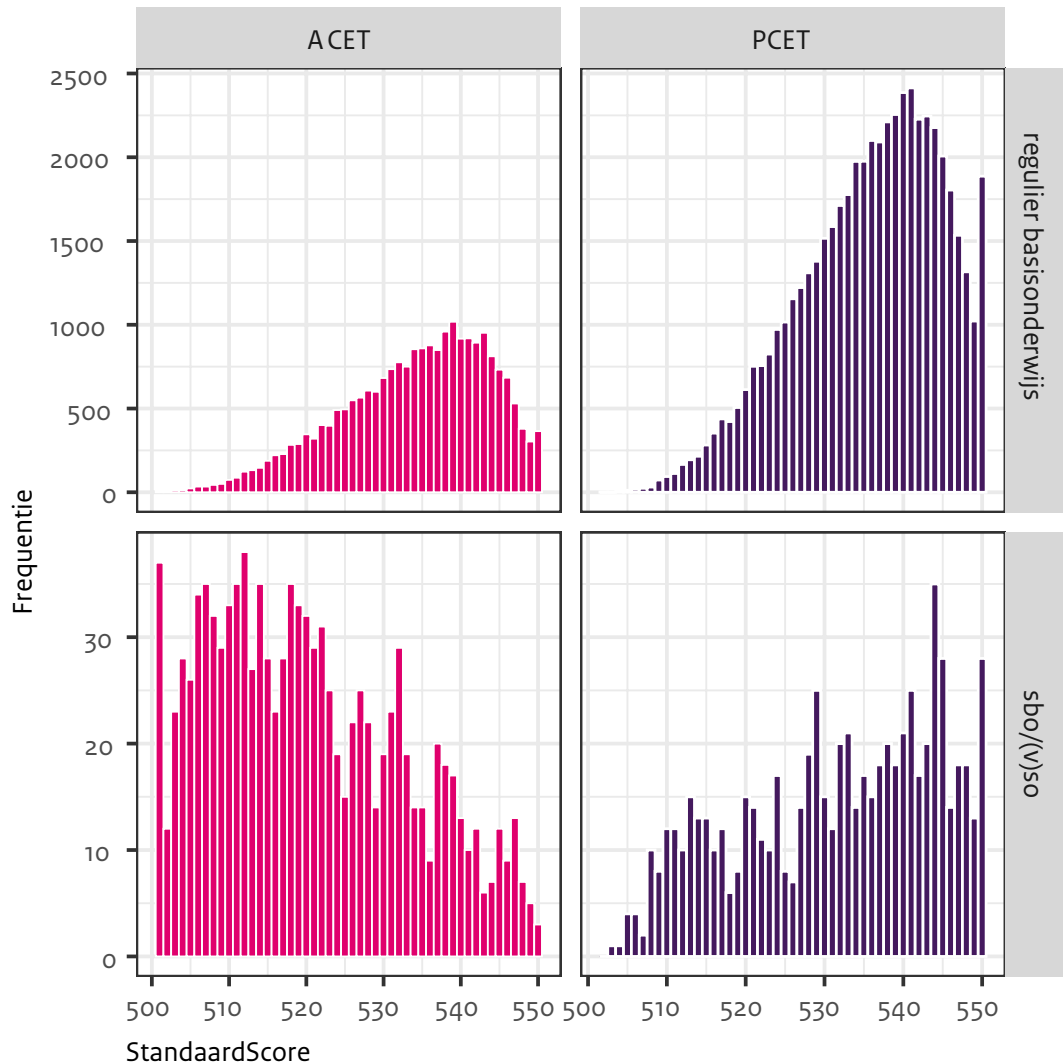
TABEL 19 GEMIDDELDE STANDAARDSCORE IN HET REGULIER BASISONDERWIJS VOOR DIGITALE ADAPTIEVE EN PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2023

	Aantal	Percentage	Gemiddelde	Standaarddeviatie
digitale adaptieve Centrale Eindtoets regulier basisonderwijs	22611	29,8%	534,0	9,6
papieren Centrale Eindtoets regulier basisonderwijs	53169	70,2%	535,7	8,9
Totaal regulier basisonderwijs	75786		535,2	9,3

FIGUUR 6 FREQUENTIE STANDAARDSCORES VOOR DE PAPIEREN EN DE DIGITALE CENTRALE EINDTOETS 2023

FIGUUR 7 STANDAARDSCORES VOOR DE PAPIEREN (PCET) EN DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS 2023 (ACET) VOOR REGULIER BASISONDERWIJS EN SPECIAAL (BASIS)ONDERWIJS (SBO/(V)SO)

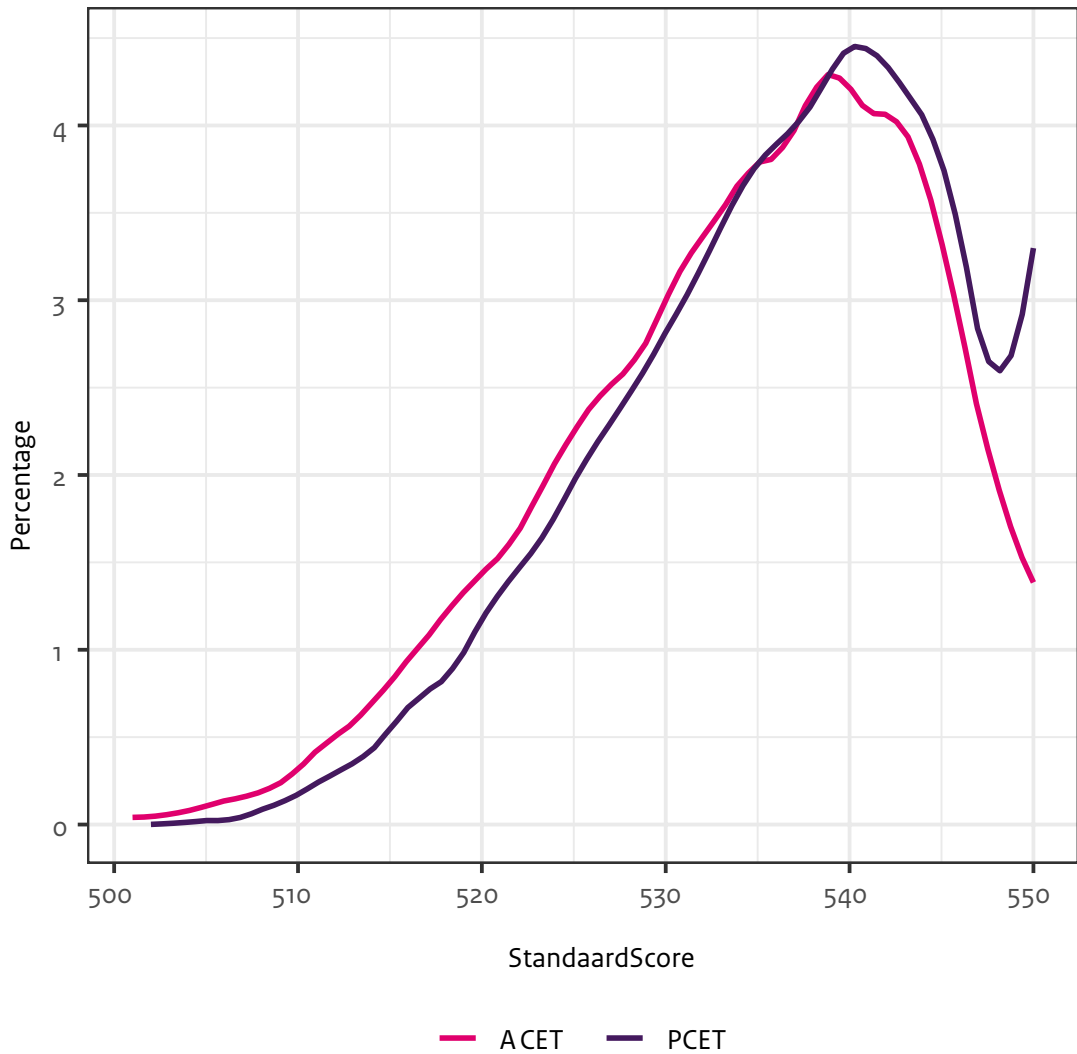

Ook Figuur 6 en Figuur 7 laten het beeld zien dat de papieren Centrale Eindtoets veel vaker hogere standaardscores laat zien dan de digitale adaptieve eindtoets.

In Figuur 7 is te zien dat voor het regulier basisonderwijs vooral de piek voor de papieren Centrale Eindtoets meer naar rechts ligt dan bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets. Bij het speciaal onderwijs is het patroon gespiegeld voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren Centrale Eindtoets ten opzichte van regulier basisonderwijs. De digitale adaptieve Centrale Eindtoets heeft de piek vooral aan de lagere kant van de standaardscores terwijl voor de papieren Centrale Eindtoets de piek (als er al sprake is van een piek) meer naar de hogere scores schuift. Hieruit is te concluderen dat de digitale adaptieve Centrale Eindtoets met name in het speciaal onderwijs lagere standaardscores laat zien en de papieren Centrale Eindtoets wat hogere standaardscores. De ACET wordt met name gebruikt, vanwege het adaptieve karakter, door de populatie leerlingen die een minder hoog taal- en rekenniveau bezitten. De ACET is immers beter in staat om aan te sluiten bij het niveau van de leerlingen dan de PCET.

In Figuur 8 zijn de standaardscores voor de papieren Centrale Eindtoets en de digitale adaptieve Centrale Eindtoets niet in frequenties maar in percentages weergegeven.

FIGUUR 8 PERCENTAGE STANDAARDScores VOOR DE PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS EN DE DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS 2023.

Figuur 8 laat zien dat de papieren Centrale Eindtoets procentueel iets vaker hogere standaardscores geeft in vergelijking met de digitale adaptieve Centrale Eindtoets.

In Tabel 20 en Figuur 9 worden de resultaten op de papieren en digitale eindtoets gegeven op de referentieniveaus en het toetsadvies voor het regulier basisonderwijs.

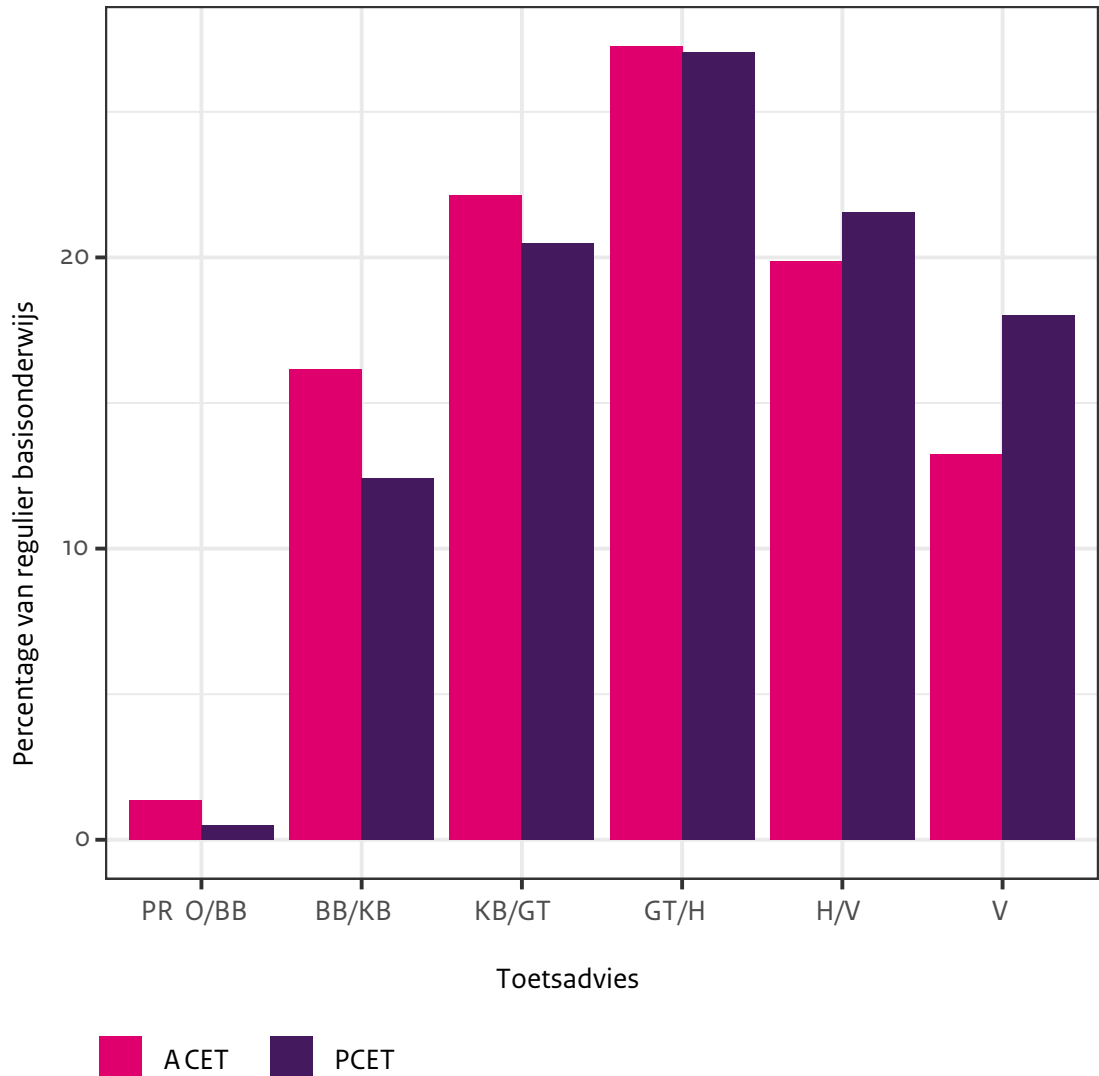
TABEL 20 AANTAL EN PERCENTAGE LEERLINGEN PER TOETSADVIES INCLUSIEF BEHAALDE REFERENTIE-NIVEAUS IN HET REGULIER BASISONDERWIJS, UITGESPLITST NAAR DE DIGITALE ADAPTIEVE EN PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2023

Afnamevorm en toetsadvies			Lezen		Taalverzorging		Rekenen	
	Aantal	Percentage	% 1F*	% 2F	% 1F*	% 2F	% 1F**	% 1S
Digitaal	22611		96,8%	68,3%	95,5%	58,1%	89,7%	41,5%
pro/vmbo-bb	305	2,5%	31,8%	0,0%	20,7%	0,0%	1,0%	0,0%
vmbo-bb/kb	3651	17,2%	86,7%	12,2%	80,9%	4,7%	48,7%	0,0%
vmbo-kb/gt	5009	21,8%	99,4%	50,0%	98,5%	30,3%	97,1%	2,7%
vmbo-gt/havo	6166	26,5%	100,0%	82,7%	99,9%	68,9%	100,0%	36,5%
havo/vwo	4493	19,2%	100,0%	97,9%	100,0%	94,1%	100,0%	89,2%
vwo	2993	12,8%	100,0%	100,0%	100,0%	99,6%	100,0%	99,9%
Papier	53169		97,2%	73,3%	97,0%	62,7%	92,2%	46,2%
pro/vmbo-bb	262	0,1%	14,9%	0,0%	24,4%	0,0%	0,1%	0,0%
vmbo-bb/kb	6606	12,5%	84,2%	11,4%	86,5%	6,4%	54,4%	0,0%
vmbo-kb/gt	10896	20,5%	99,0%	53,9%	98,9%	34,2%	97,1%	3,2%
vmbo-gt/havo	14385	26,9%	100,0%	87,7%	99,9%	69,6%	100,0%	37,6%
havo/vwo	11450	21,5%	100,0%	98,8%	100,0%	93,4%	100,0%	89,9%
vwo	9570	18,0%	100,0%	100,0%	100,0%	99,7%	100,0%	100,0%

* inclusief leerlingen die ook 2F hebben behaald

** inclusief leerlingen die ook 1S hebben behaald

FIGUUR 9 PERCENTAGES TOETSADVIEZEN VOOR PAPIEREN (PCET) EN DIGITALE (ACET) CENTRALE EINDTOETS 2023

Het percentage leerlingen dat 1F/1S/2F haalt, is lager bij de digitale adaptieve toets dan bij de papieren Centrale Eindtoets, zoals te zien is in Tabel 21 en Figuur 9. Zo beheerst bijvoorbeeld 45,4% van de leerlingen die de papieren Centrale Eindtoets heeft gemaakt Rekenen 1S terwijl dit percentage voor digitale adaptieve Centrale Eindtoets 38,3% is.

Daarnaast is in Tabel 20 duidelijk te zien dat de percentages met toetsadvies pro/vmbo-bb, vmbo-bb/kb en vmbo-kb/gt hoger zijn bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets dan bij de papieren Centrale Eindtoets. De percentages havo/vwo en vwo zijn lager bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets dan bij de papieren Centrale Eindtoets.

6.2 VERGELIJKING TOETSADVIES EN SCHOOLADVIES

Naar aanleiding van de afname in 2018 is er uitgebreid onderzoek gedaan naar de factoren die een verklaring kunnen geven voor de verschillen in de resultaten op de papieren en digitale versies van de Centrale Eindtoets.

Op de eerste plaats komt het verschil in prestaties en toetsadviezen tussen de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren toets door een verschil in leerlingpopulatie. De papieren Centrale Eindtoets wordt vanwege wet- en regelgeving sinds 2018 op één niveau afgenomen. Hierdoor kan de papieren Centrale Eindtoets voor de minder vaardige leerling te moeilijk zijn en voor de meest vaardige leerling te gemakkelijk zijn. In beide gevallen kan dit negatieve impact hebben op het toetsresultaat, voor de minst vaardige leerling kunnen te moeilijke items frustrerend zijn terwijl de meest vaardige leerlingen afhaken bij te makkelijke vragen. De digitale adaptieve Centrale Eindtoets is daarom vooral voor deze twee groepen leerlingen goed geschikt. Een deel van de verschillen tussen de ACET en de PCET worden dus verklaard door verschillen in leerlingpopulatie. Daarnaast was één van de hypothesen dat de ACET, en digitale toetsen in het algemeen, vaak met wat minder toewijding worden gemaakt dan papieren toetsen. Hierdoor schakelen leerlingen sneller over naar gokgedrag of overhaast antwoorden (pacing). Dit veroorzaakt dan vervolgens de lagere relatieve prestatie. Voor de afname van de ACET zijn sinds 2021 enkele wijzigingen doorgevoerd. Zo zijn er tussenschermen tussen de verschillende taken toegevoegd aan de ACET om meer structuur aan te brengen en is de instructie voor leerkrachten verbeterd zodat zij erop letten dat leerlingen geconcentreerd de ACET afleggen. In Tabel 21 worden naast het percentage leerlingen waarvan het schooladvies bekend is bij de ACET en de PCET, de prestaties op beide toetsen in 2021, 2022 en 2023 getoond. Te zien is dat de onderprestatie bij de ACET de laatste jaren duidelijk is afgenomen terwijl dit bij de PCET slechts in kleine mate is afgenomen. Daarnaast is de overprestatie bij de ACET afgenomen terwijl dit bij de PCET nagenoeg gelijk is gebleven. Dat wil zeggen dat het percentage toetsadviezen dat lager is bij de ACET dan het schooladvies is afgenomen en het percentage toetsadviezen dat hoger is dan het schooladvies is toegenomen. Met andere woorden in 2023 is het beeld van voorgaande jaren verschoven en wordt er vaker overgepresteerd op de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en minder vaak ondergepresteerd.

TABEL 21 ONDER- EN OVERPRESTATIE TUSSEN DE ACET EN PCET

	2021		2022		2023	
	ACET	PCET	ACET	PCET	ACET	PCET
% schooladvies bekend	44,8%	82,6%	41,0%	75,6%	37,3%	88,0%
% onderprestatie	8,8%	6,5%	6,6%	5,8%	4,2%	5,6%
% overprestatie	3,6%	5,5%	3,9%	5,4%	5,4%	4,9%

6.3 CONCLUSIE

Hoewel we zien dat de leerlingpopulatie van de digitale adaptieve Centrale Eindtoets nog steeds gemiddeld zwakker is dan die van de papieren Centrale Eindtoets, is in het laatste afnamejaar van de Centrale Eindtoets het verschil in onder- en overprestatie tussen de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren Centrale Eindtoets nagenoeg verdwenen. Dit is mogelijk het effect van wijzigingen die sinds 2021 zijn doorgevoerd om te voorkomen dat leerlingen overschakelen op gokgedrag of overhaast antwoorden. Belangrijk blijft om te benoemen dat het voor het toetsadvies voor de leerlingen met dezelfde vaardigheid niet uit maakt of ze de ACET 2023 of de PCET 2023 gemaakt hebben.

7 SAMENVATTING

In deze Terugblik 2023 gaat het over de prestaties van leerlingen uit groep 8 van het reguliere basisonderwijs en het speciaal (basis)onderwijs op de Centrale Eindtoets 2023. In 2023 is de Centrale Eindtoets afgenomen bij 77558 leerlingen van 2676 basisscholen. Aan het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie deed 28,2% van alle leerlingen mee. De papieren Centrale Eindtoets is door 69,4% gemaakt en de digitale adaptieve Centrale Eindtoets door 30,6%.

Leerlingen van groep 8 uit het reguliere basisonderwijs die aan de Centrale Eindtoets deelnamen, haalden hierop een gemiddelde standaardscore van 535,2, met een gemiddelde standaardscore van 535,7 voor papier en 534 voor digitaal. Dit komt overeen met het advies vmbo-gt/havo. De landelijk gemiddelde standaardscore van de leerlingen uit het (v)so en sbo is respectievelijk 521,9 (toetsadvies vmbo basis- en kaderberoepsgerichte leerweg) en 525,5 (toetsadvies vmbo basis- en kaderberoepsgerichte leerweg).

De Centrale Eindtoets rapporteert ook op de referentieniveaus Lezen, Taalverzorging en Rekenen. Voor alle drie de vaardigheden afzonderlijk zien we dat meer dan 90% van de leerlingen in het reguliere basisonderwijs het niveau 1F beheerst. Voor Lezen en Taalverzorging 2F beheersing is dat 73,3% en 62,7% (respectievelijk) en Rekenen 1S 46,2%. Het percentage leerlingen uit het reguliere basisonderwijs dat voor alle drie de vaardigheden minstens niveau 1F haalt is 89,5% en minimaal 2F/1S is 37,9%.

Meisjes scoren gemiddelde beter op Taalverzorging en jongens beter op Rekenen. Op alle onderdelen scoort de groep vertraagde leerlingen gemiddeld lager dan de groep leerlingen die normaal doorgestroomd is. De vroege leerlingen scoren op alle onderdelen hoger dan de overige leerlingen.

COLOFON

Redactie College voor Toetsen en Examens in
samenwerking met Stichting Cito

Vormgeving en-publique.nl

Fotografie Marijke Volkers

Utrecht, september 2023

Met dank aan basisschool De Pantarijn uit De Meern voor
medewerking aan de foto op de cover.

*Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in
een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt,
in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch,
door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder
voorafgaande toestemming van de uitgever.*

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede waaronder de Centrale Eindtoets in het primair onderwijs.

[cvte.nl](https://www.cvte.nl)

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Centrale Eindtoets primair onderwijs: de eindtoets die de overheid aanbiedt aan leerlingen uit groep 8. De uitkomst is een advies voor het best passende brugklatype. [Centraleeindtoetspo.nl](https://www.centraleeindtoetspo.nl)

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs. [Examenblad.nl](https://www.examenblad.nl)

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen. [Staatsexamensvo.nl](https://www.staatsexamensvo.nl)

 Centrale examens middelbaar beroeps-onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma. [Examenbladmbo.nl](https://www.examenbladmbo.nl)

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding. [Staatsexamensnt2.nl](https://www.staatsexamensnt2.nl)